

**Курсова робота
з методики трудового навчання**

**на тему : „ Витинанка – мистецтво мереживного вирізування з паперу
симетричних візерунків”**

Ст
Бе

Ке
Нс

- ▣ **Предмет дослідження:** процес навчання учнів початкових класів мереживного вирізування симетричних візерунків.
- ▣ **Об'єкт дослідження:** уміння учнів 2 класу мереживного вирізування симетричних візерунків.
- ▣ **Мета дослідження:** виявити, теоретично обґрунтувати і експериментально перевірити ефективні прийоми навчання симетричного вирізування в ході проведення системи уроків під час позаурочних занять.
- ▣ **Гіпотеза** – якість виконання витинанок підвищиться при умові проведення системи уроків в позаурочний час з врахуванням сформованих вмінь вчителем на уроці та при ускладненні прийомів навчання.

▣ **Завдання:**

- проаналізувати стан проблеми в методичній літературі;
- підібрати методику дослідження умінь учнів 2 класу симетричного вирізування з паперу;
- ознайомитись із змістом уроків проведених вчителем з теми «Витинання»;
- розробити систему системи уроків в позаурочний час з ускладненням прийомів навчання;
- перевірити на практиці ефективність розробленої системи уроків;
- зробити висновки.

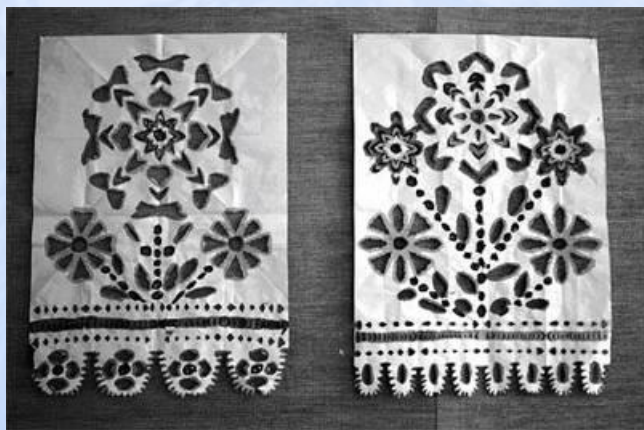
РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИТИНАНОК ЯК ВИДУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДЕКОРАТИВНОГО МИСТЕЦТВА

- 1.1 Розвиток витинанки на Україні
- 1.2 Відомі майстри українських витинанок
- 1.3 Матеріали та інструменти для виготовлення виробів технікою витинання
- 1.4 Типологія витинанок

Розвиток витинанки на Україні

Витинанка як вид народного декоративно-вжиткового мистецтва своїм корінням сягає в сиву давнину. Ще у V ст. до н. е. кочові народи прикрашали свій побут візерунками зі шкіри, хутра, рослинних заготовок .

Прототипом українських витинанок вважають невеликі шматочки білого паперу з ажурно витягими краями, так звані *кустодії*, що служили підкладкою і оздобою для канцелярських печаток у середині XVI ст.

Народні *паперові витинанки* як прикраси сільської хатини з'явилися у середині XIX ст. Призначались для оздоблення інтер'єру сільської хати. Вони мали чіткі, суто графічні форми. Найпростішим способом — із паперу, складеного навпіл, — вирізали дерева, вази, птахів, а з паперу, складеного у декілька разів, — хороводи.

Витинанки кінця XIX — початку XX ст. вирізняються високою художньою майстерністю. У 20—30-ті роки їх використовували для оздоблення клубів, читалень, стіннівок і плакатів. З 60-х роках витинанки експонуються на виставках, їх застосовують для оформлення поліграфічної продукції.

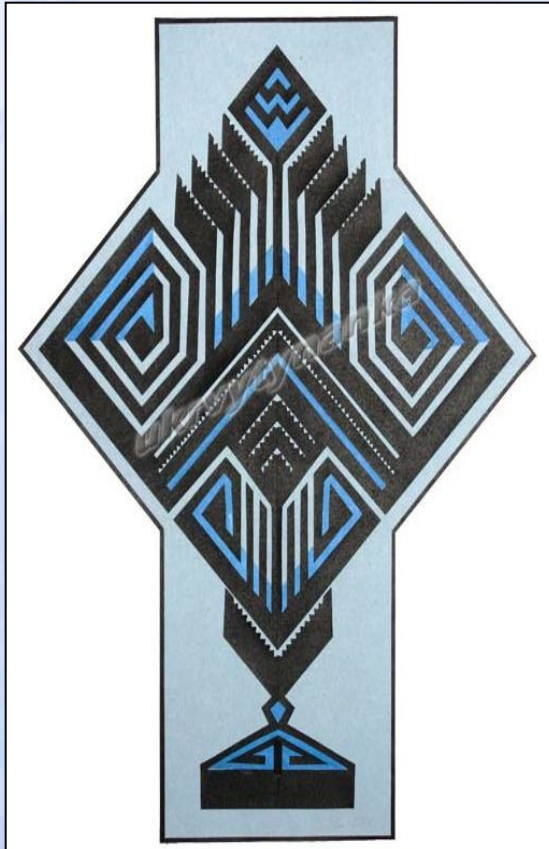
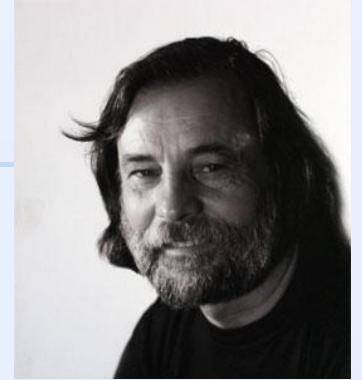
Техніку виготовлення витинанок вивчали в початкових і середніх школах та гуртках. Витинали відзначалися досконалою технікою, високою орнаментальною культурою, глибокою традиційністю мотивів та гармонійним колоритом.

У своєму розвитку витинанки на Україні мали декілька періодів. Хоча слід зазначити, що надто мало часу з точки зору історії пройшло від зародження витинанального мистецтва (порівняйте: гончарство існує 1000-ліття, витинанка — близько 100 років). Захоплення цим мистецтвом і широке його розповсюдження в 20—30-і рр. XX ст. змінилося деяким занепадом в 40—50-і рр. Новий етап і розквіт витинанок спостерігався з 60-х р., існує і зараз.

Відомі майстри українських витинанок

Корчинський Василь Леонтійович (м.Київ)

– відомий художник-графік, майстер витинанки, координатор проекту «Українські витинанки». Його роботи зберігаються в музеях України: Музей українського народно-декоративного мистецтва (м.Київ), Музей етнографії та художнього промислу (м. Львів), Національний музей Тараса Шевченка (м. Київ) і ін.

Авдєєнко Антоніна Агафіївна (с. Петриківка)

Член Національної спілки майстрів народного мистецтва України, керівник гуртка народних ремесел у Будинку піонерів села Петриківка. Тематика її творів відзеркалює життя українськоо села 1970 – 1980 років.

НАЙВІДОМІШІ УЧНІ АНТОНІНИ

АГАФІЇВНИ

Невістка **Авдєєнко Наталія Олексіївна**

(с. Партизанське, Дніпропетровського р-ну)

Продовжує традиції петриківської
витинанки за авторською програмою

НАЙВІДОМІШІ УЧНІ АНТОНІНИ

ГАФІЇВНИ

Баби́ч Людмила Володимирівна

(смт. Царичанка, Дніпропетровська обл.)

Роботи розкривають зазвичай, традиційні теми: «Дерево життя», «Букет квітів», «Галузка», «Килимок», «Композиція з пташками», «Різдвяні візерунки», «Великдень», «Рушник», «Листівка», «Фіранка», «Серветка», «Калина»

Сташкевич Наталія Миколаївна (Полтавська область)

член Творчого Товариства «Художник» Полтавського відділення Українського Фонду культури, керівник дитячого Народного художнього колективу - студії образотворчого мистецтва «Соняшник» Полтавського Палацу дитячої та юнацької творчості та молодіжної секції «Нове покоління» Творчого Товариства «Художник»

Зяткіна Ірина Анатоліївна (м. Бердянськ)

Член національного союзу майстрів народного мистецтва України (НСМНМУ), майстер української витинанки. Роботи Ірини одночасно і вишукані, складні (філігранно вирізані), наповнені українською символікою.

Матеріали та інструменти

Матеріал - тонкий однотонний, але міцний папір різних сортів, який добре складався і легко піддавався витинанню та вирізуванню.

У художньому витинанні використовують такі інструменти:

- *ножиці* - народні майстри надають перевагу прямим великим ножицям (18-24 см) з гострими кінцями. Для дрібних деталей звичайно використовують манікюрні ножиці.
- *ніж* - для вирізування великих паперових витинанок сітчастого рапорту
- *різноманітні штемпельки* - нагадують порожнисті металеві пробійники у яких ріжучий край у формі кружальця, листочка, ромба тощо.

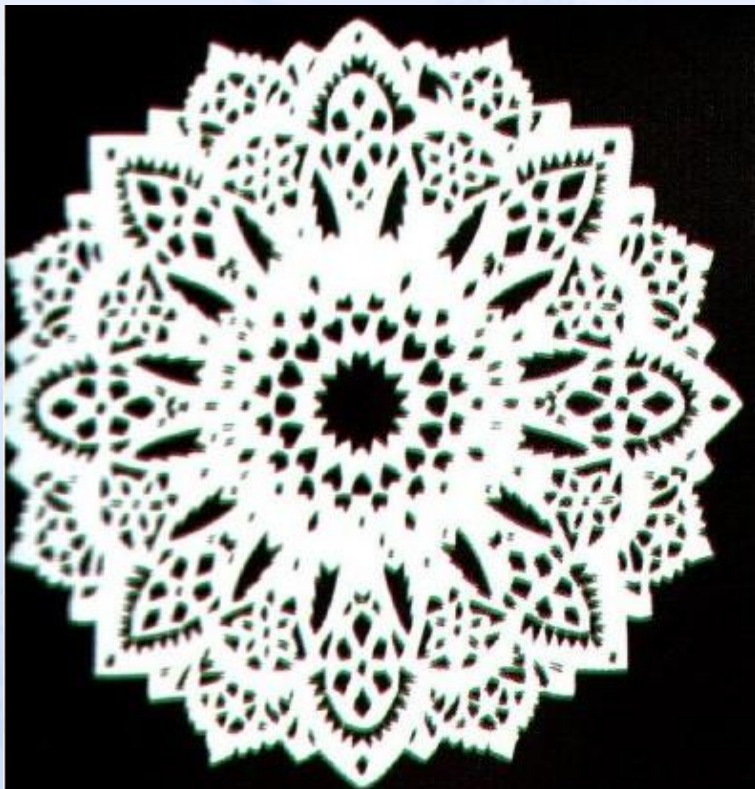

Типологія витинанок

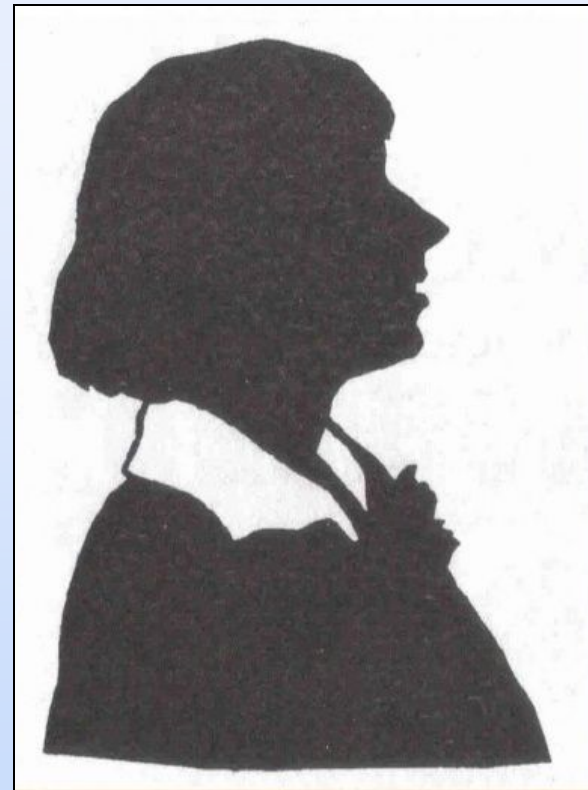
Витинанки за художніми особливостями:

ажурні

силуетні

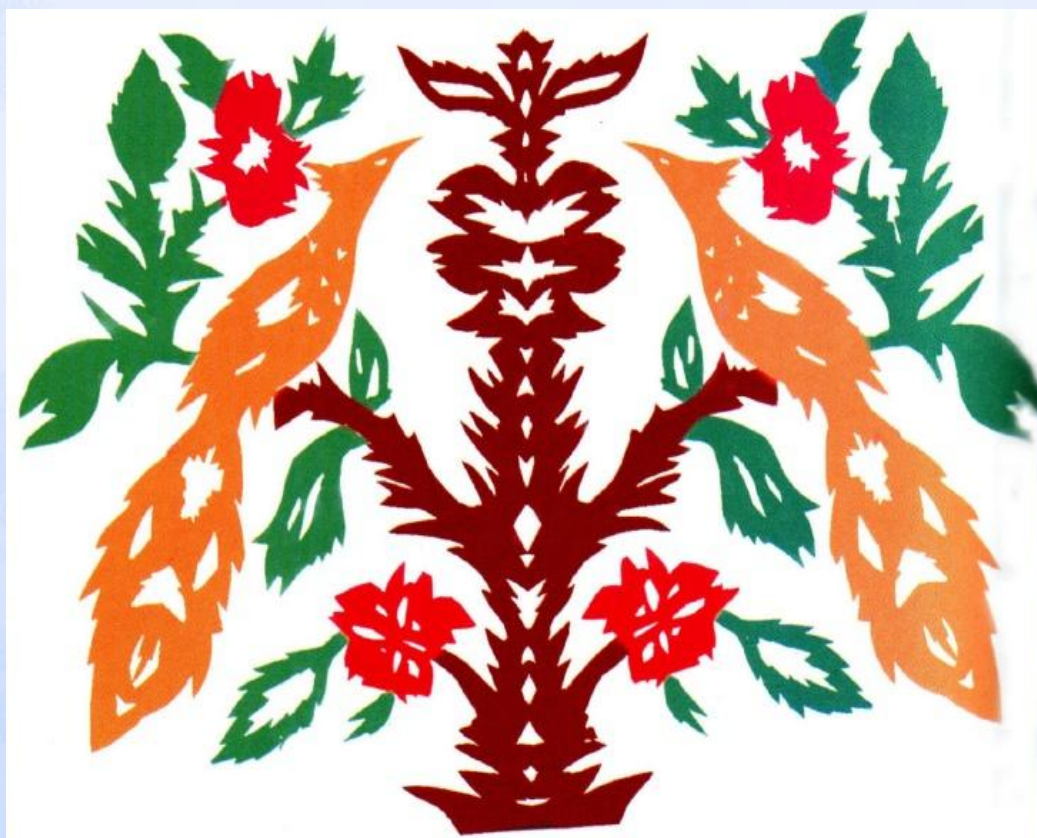
Витинанки за технологічними особливостями:

одинарні

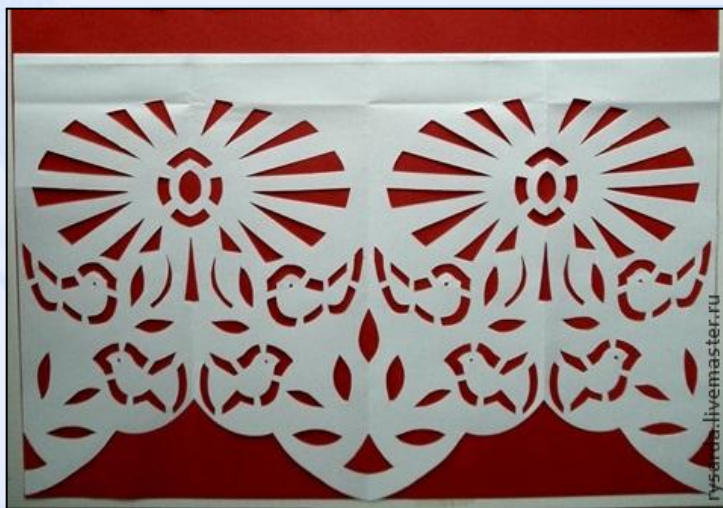

складні

Одинарні витинанки, як настінні прикраси :

- фігурки,
- роzetки,
- дерева,
- стрічки
- фіранки
- іграшки
- ВИСТАВКОВІ ВИТИНАНКИ

Складні витинанки за способом подачі зображення:

складені

накладні

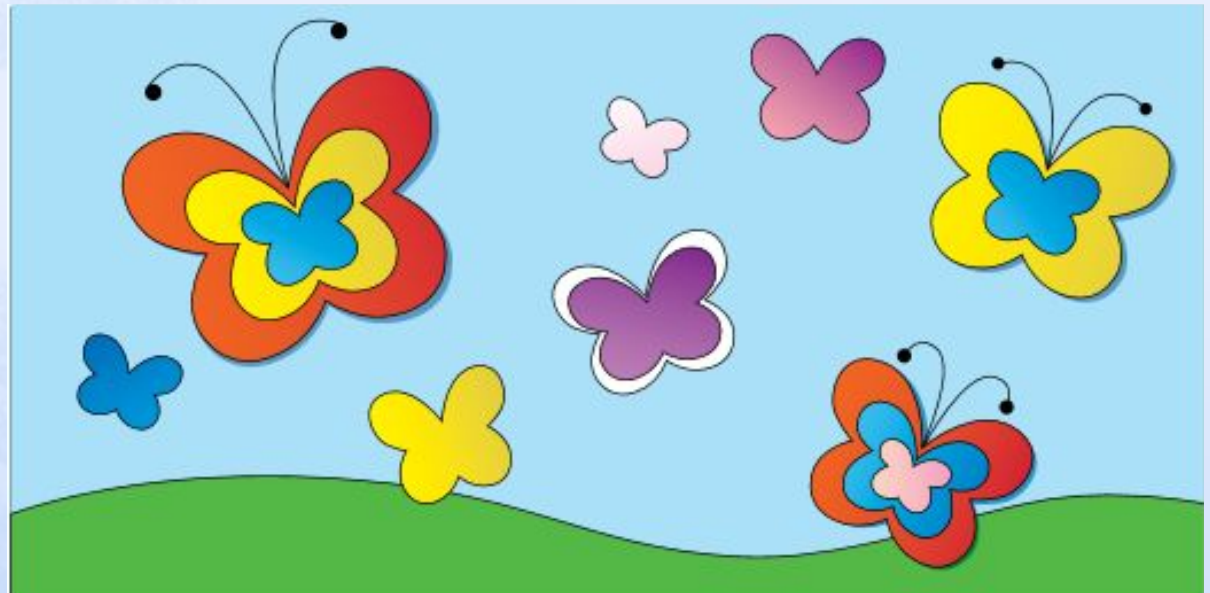

РОЗДІЛ II. МЕТОДИКА ОЗНАЙОМЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З СИМЕТРИЧНИМ МЕРЕЖИВНИМ ВИТИНАНЯМ

- 2.1 Аналіз діючої навчальної програми в початковій школі
- 2.2 Технологія вирізування зображень симетричної будови

Аналіз діючої навчальної програми

У 1 класі учні одержують початкові відомості про симетрію, дізнаються як отримати багато однакових симетричних деталей. Створюють аплікації із простих симетричних форм

Аплікація “Грибочок” – за підручником авторів В. Сидоренко, Н. Котелянець

Аплікація “Кольорові метелики” – за підручником авторів В. Сидоренко, Н. Котелянець

У 2 класі учні знайомляться з технікою «Витинанка», як видом народних ремесел України. Під час практичних робіт опановують різноманітні прийоми створення витинанок, виготовляючи сніжинки, ажурні серветки круглої та квадратної форм, мереживо для рушника технікою витинанки та дзеркальні витинаки.

Стрічкові витинанки-мережива

За підручником авторів В. Сидоренко, Н. Котелянець

Ажурні серветки

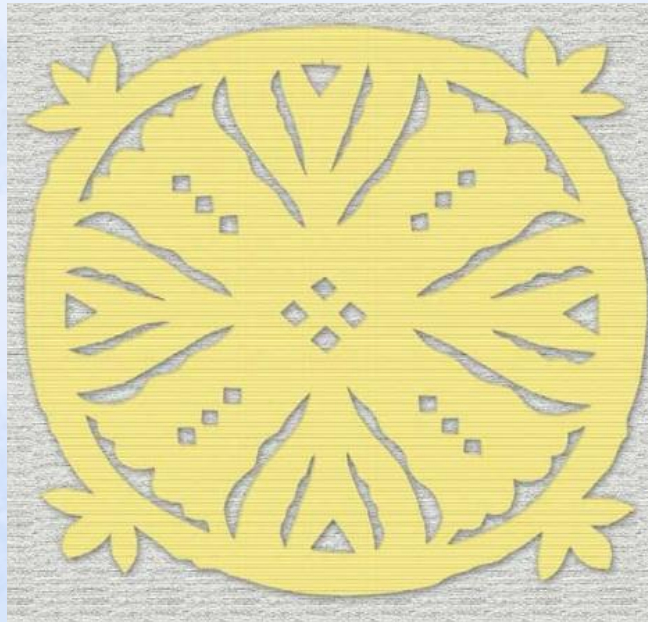

Дзеркальна витинанка

В 3 класі учні продовжують знайомитись з технікою виготовлення витинанок, дізнаються, що витинанка є найдавнішою технікою оздоблення побуту українців, ознайомлюються з поняттям «Силует» та різними видами настінних прикрас виготовленими технікою витинанка. Виготовляють листівки, серветки технікою витинанок.

Витинанка "Янголи"

Витинанка "Килимок"

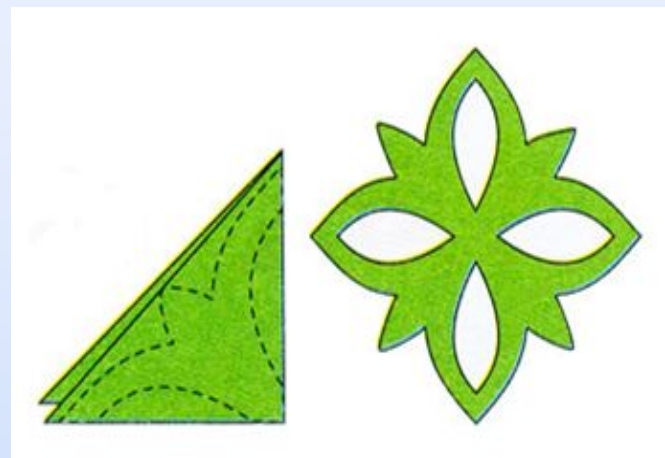
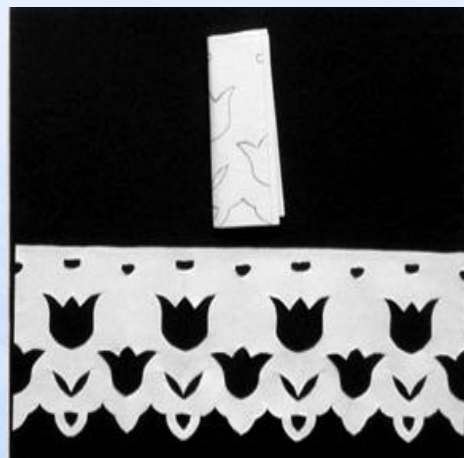
За підручником авторів
В. Сидоренко, Н.
Котелянець

В 4 класі учні дізнаються про особливості сюжетних витинанок різних регіонів України. Виготовляють композиції силуетів героїв казок технікою витинанки

Технологія вирізування зображень симетричної будови

Витинанка має важливу особливість: вона повинна бути симетричною. Або це центральна симетрія (дзеркальна, стрічкова) або променева (наприклад, сніжинка).

Техніка виготовлення симетричних форм у загальних рисах полягає в тому, що лист паперу заздалегідь складається в загальний пакет, який прорізається, надрізається ріжучим інструментом, унаслідок чого при розгортці виробу утворюються елементи орнаменту або узору, що повторюються.

Як правило, всі надрізи починаються з межі складеного пакету. Якщо необхідно виконати внутрішній отвір, слід пакет додатково перегнути.

Починати, звичайно, краще з нескладних візерунків, поступово ускладнюючи малюнки.

РОЗДІЛ III. ЕКСПЕРЕМЕНТАЛЬНА ЧАСТИНА

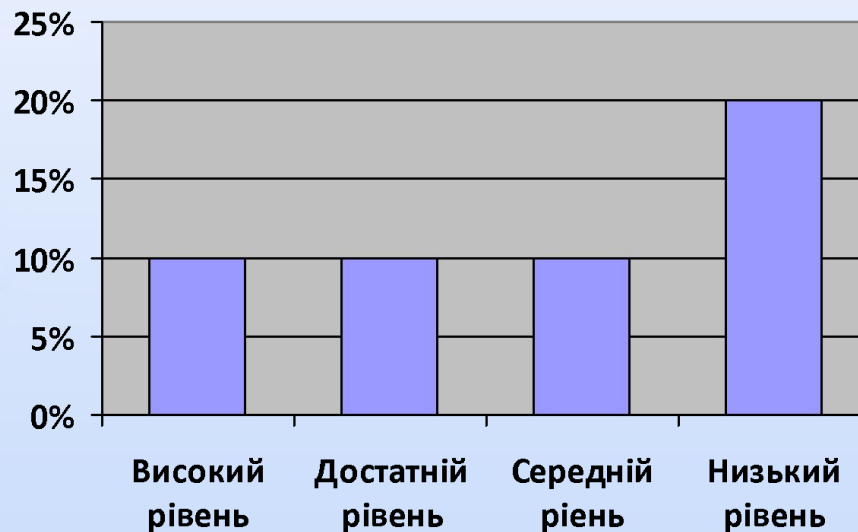
Констатууючий експеримент

З метою виявлення рівень умінь учнів 2 класу мереживного вирізування симетричних візерунків Запропонувала бажаючим учням виготовити аплікаційну роботу з використанням мереживних симетричних елементів на тему «*Морський світ*».

Рівень умінь оцінювався за такими критеріями:

- Навички вирізання шляхом складання паперу
- Якість різання
- Використання прорізного вирізання

Результати початкового завдання (Діаграма №1) свідчать, що по 10% учнів відносять до високого, достатнього, середнього рівнів, та 20% - до низького

Формуючий експеримент

З метою розвитку умінь учнів провела систему занять:

1 урок - «Весняне дерево», учні вирізали різноманітної форми листочки та яскравих метеликів, шляхом складання аркушу паперу навпіл

2 урок - «Закладки для книг», учні виготовили симетричні мереживні вироби шляхом складання аркушу паперу в чотири шари.

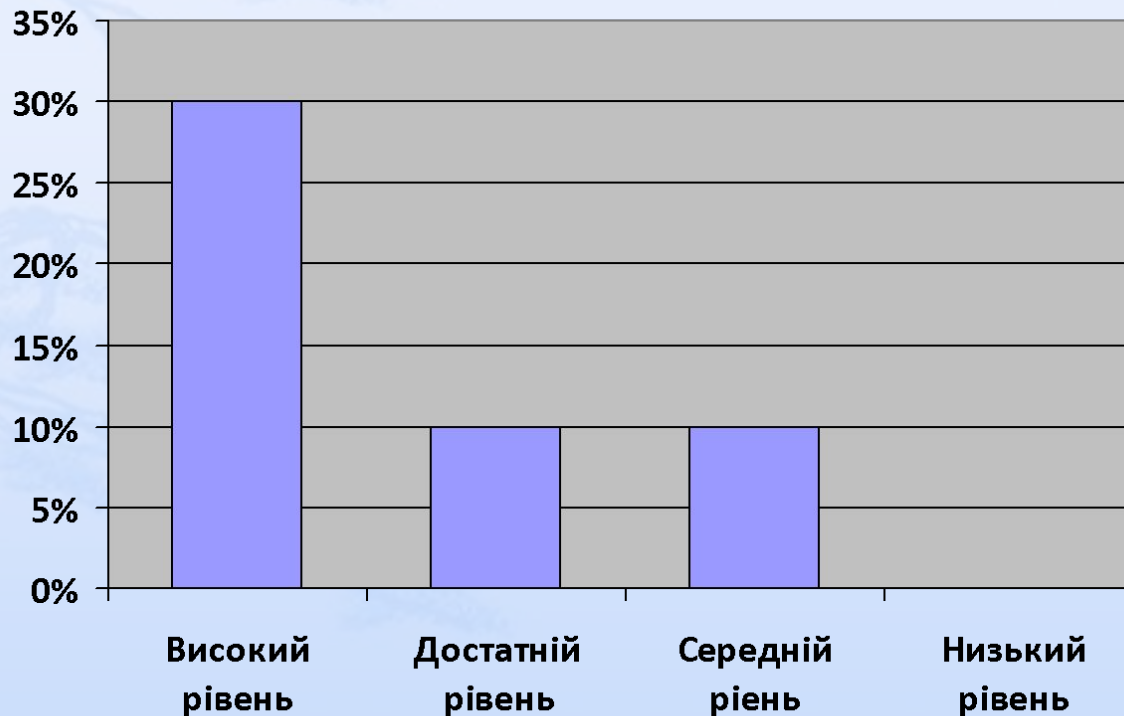
3 урок - «Паперові фіранки» - створили витинанки шляхом складання аркушу паперу кілька разів навпіл по довжині («гармошкою»)

4 урок - «Букет квітів», учні засвоїли променевий тип симетрії під час виготовлення квітів

Контрольний експеримент

Для перевірки змін, які відбулись у рівні вмінь учнів було запропоновано виготовити подібну аплікаційну роботу на тему «Налісовій галявині». Результати рівня вмінь показали, що по 10% учнів відносять до достатнього, середнього рівнів, а 20% - до високого.

Висновки

У процесі дослідження було доказано, що якість виконання витинанок підвищиться при умові проведення системи уроків в позаурочний час з врахуванням сформованих вмінь вчителем на уроці та при ускладненні прийомів навчання.

Експериментальне навчання показало, що учням особливо корисні заняття по виготовленню симетичних паперових витинанок. Робота над виготовленням витинанок привчає знаходити пропорції, силует, форму орнаменту, наочно демонструє виникнення малюнка дзеркального раппорта. Це мистецтво розвиває дрібні м'язи рук, окомір, точність, просторове мислення, витримку, смак, творчі здібності та художній смак. Витинанка приносить задоволення і втіху всім без винятку поціновувачам прекрасного